

Քանդանի Էֆեաք

Մ Ի Ի Ն Ա Տ Ի Ի

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՅՅԷ ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ՍԱՅԻՐԷ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՄԷՆԷ

1866 ՕԳՈՍՏՈՍ 26 ՃԻՄԱ

ՆԻՄԵՐՈ 133

Մանգուլստի Էֆեաք հասցեատու 6 ետնի սենեակ 300
հիւսիսէ վերիւն, սենեակի գրքածի, բոսթա փարաք տախի
իշխոտ օլարադ, 200 դշ օլուդ, ալթը ալթը 100 դշ օլա-
ւադ, վէ նիւսիսի տախի 50 ար փարաք սաթըլաւադ տըր :

Իլանալթըն պէհէր սա'հըն իշին, պի-
րինճի տէֆաւա 5, իքինճի տէֆաւա 2,
վէ իւլիւնճիլ վէ սաթիւ տէֆաւաւա 1
էր զուրուշ ալթնաւադ տըր :

Մէքթուպ վէ սաթիւ, Պէյ օլունտա տօղու եօլաւ
349 նիւսիսի տախի 1 ԷՎԱՆԹ ՀԵՐԱՆՏ Թապիա-
նէս'նտէ, Կարապետ 3. Փանսեանէ կէսնտէրկէճէ տըր :

ԻՍԹԱՆՊՈԼ

ԷՍԶԱՄԸ ՈՒՄՈՒՐԸՅՅԷ

Օգոստոս 25	էն երեքսէք	52-33
» »	էն աշաղը	51-33
» »	Գարանար	52-15

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ՏԱՍԻԼԻԹԵԼ

Շու աթիւտէքի միւհիմ հափափա չար-
չեմպիւհ կիւնիւ Լէվանթա օգունմուշ
խտէտէ, տիւնքի Մանգուլստի տէրճ
խտէտէտիկիմիլ իշին մազուր տիւնէրէք
պու կիւն պէհան իտէրիլ :

« Տիւնուսաթը ումուլթէնին կէրէք կէ-
չէն յուլիստէ վերիլթէյիպտէ հոկտեմբերտէ
վերիլթէք ֆայիլթէրինին, վէ կէրէք յուն-
վարտա վերիլթէք օլան ֆայիլթէրինին,
Պապը-Ալինին հիմաթ վէ մարիֆթիլթէ պու
հաֆթա եօլունա կիրմիլ օլունդու միւթէ-
պէր չէհատէթլէր իլէ սահիհէն մալիւմիլիլ
օլունդունտան, պու մատտէյի խայրիլթէնին
նախէհան պէյլթէ մուվաֆֆադլթէլթէ պաշա
չըգարըլմասը, պատիի մէմուսիլթէթլիլիլ օլ-
մուշ տուր :

« Վադաա օն պէշ կիւնտէն պէրու պու
խուսուս իշին լահիհայէր վերիլթէլ իսթիգ-
րաղլար թէքլիֆ օլունտուղու թէվաթուր
պուլմուշ իտէտէ, պունլարըն ճիւմիլթէ իտ-
եալաթ նէվիտէն իտի. լաքին չիմտի պու
իքի իսպաթին (հոկտեմբեր, յունվար)
թէրթիլթէ տախի թէքմիլ օլմուշ օլունդուն-
տան, պունու ճիւմիլթէ պէհան իթմէլթէ,
ահալիլթէ պիւ խըտմէթ իթմիլ օլունդու :

« Սօսիլթէ ժէնէրալ իլէ պանդաւի Օս-
մանիտէն ալթը երեք պին լիւալըգ պիւ իս-
թիգրադ օլունմուշ տուր : Սօսիլթէ ժէնէ-
րալ պու իսթիգրադըն իւշտէ իքիսինի, վէ
Պանդա տախի իւշտէ պիւրինի վիլթէք տըր.
պու իսթիգրադ հոկտեմբերտէ վերիլթէք
յուլիս թադիլթի իշին օլունպ, պու ալթը
երեք պինտէն էքսիլթէ իքի երեք էլլի պին
լիւա տախի էվիլթէն թահիլ օլունարադ
Պանդաւա թէսլիմ օլունմուշ տուր :

« Մըսըր վերիլթէնին ֆաղլարը, պու իս-
թիգրադ վերիլթէն քէֆալթէրին պիւրի տըր,
վէ հէմէն պիւր իքի կիւն զարֆընտա հոկ-
տեմբեր ֆայիլթէրինի վերիլթէյիլ Պանդա
քէնտիսի տախի իլան իտէճէք տըր, (քի
զաթէն աշիքեար սէյիլ իտէ տէ, էլ ալթըն-
տան գուրօնլարը սաթըն ալմադտա տըր :)
Պու ֆայիլթին իւշ ալ կէրի զալմասը սէպէ-
պինտէն, ֆայիլթին պէհէր իրասը իշին տա-
խի ալթմըշ բարա ֆաղլա վերիլթէք տըր :
Յունվար թադիլթի իշին տախի, կէօշէ օլ-
լու, Լօրանտօ, Սթէֆանօվիլ վէ Տուպինի ի-
լէ ալթընա մուգալթէլթէ օլունմուշ տուր, չէօյ-
լէ քի պունլար յունտարըն թէքմիլ ֆայիլթ-
լէրինի վերիլթէ, պէսլիլթէ Մալիլթէ հալալթ-
լէրինի գապուլ իտէճէք տըր :

« Լաքին պունլարըն ճիւմիլթէնին էհէմ-
մի, իշիմալ տըր չու մատտէ տըր քի,
Պապը-Ալի Ֆրանսըզ էլիլթին թէհահիւտ իթ-
միլ տըր քի, կէրէք տախիլի վէ կէրէք խա-
րիճի, քեաֆֆէի տիւնուսաթը տէվիլթի Օս-
մանիլթէնին, պունտան պէյլթէ հէմ ֆաթիլթէր
վէ հէմտէ անալարը իշին, վարիտաթը տէվիլթ-
տէն լիւզումի մըգտար ագճէ, տալիմա Պան-
դաւա հէվալթ վերիլթէք տըր :

« Պու թէհահիւտիւ պաշա չըգարմադ իշին,
խաթը ու խէհալաթտան կէչմէղ սուրէթտէ, վէ
սէյլթէնիլթէրտէն չօգ զիւտտէ խաթէ վէ
թէսալթուր եօլարընա ըրալթ օլունաւադ,
վէ խաղիլթէյի խասսա պիլթէ պու իտարէ վէ
թասարրուֆտանխարիճտէ գալմահաւադ տըր :

« Վադաա իլք տէֆա պու չէյլթէրի ըհս-
մէն անալիլթէ խապէր վերէն պիլթէ իտէքտէ,
պէշ օն կիւնտէն պէրու զալի ըհսի օլա-
րադ պունուս սէսի մէյտանա չըգմըշ իտի,
նասը քի պունտա նիշանէ ֆօստօլարըն
երեքսլթէն պաշալըգ, վէ կէչէն հաֆթա
28 տէն 55 է գաւար ֆըրլամասը տըր, վէ տա-
հատա ֆըրլահաւադ տըր :

« Վէ կէօշէ օլլու, Լօրանտօ, Սթէֆա-
նօվիլ վէ Տուպինի տախի պու հաֆթա ի-
շինտէ խայրտան խայր մալա կիրիլթիլ օլ-
տուղլարընտան, պու տախի իշի տահա ա-
շիքեար սուրէթտէ խալթա պէհան իթմիլտըր

« Վէ պունլարտան միւթէնսիլթէն Բարի-
վէ Լօնտա ըրաշալարը տախի երեքսլթէք-
տէ օլունդունտան, Գալաթա ըրաշալար տա-
խի քէսպի թադիլթէլթէ իլթմիլ տըր :

« Պու մատտէնին վիւճուտ պունտաղընա
պիւր աշիքեար նիշանտէ պու տուր քի,
կէչէն հաֆթա երեքտէ օն վէ օն իքի իլթ
ֆայիլթ գըրան եօղ իքէն, պու հաֆթա երեք-
տէ իւշ իլթ գըրանլար զուհուր իթմիլ տըր :

Կ Ի Ր Ի Տ

« Էկէր Պապը-ալիլթէ կէզմէքտէ օլան
թէվաթուր սահիհ իտէ, Կիրիտ մէսլէ-
սի հէման հալ օլունուպ պիլթմէք իւզ-
րէ տըր :

« Թիլթիլթէ նազարէն Մըսըր վալիսի
հազմէթլէրի իլթ, Պապը-Ալի պէսիլթտէ
պիլթ վասըթա պիւ միւքեալթէ կէչմէք-
տէ տըր :

« Վալիի միւշալիլթէն հազմէթլէրի
Պահըր ահմէրտէ վազը Սուլթիմ իլթ Մա-
սուվա նահիլթէլթէրինի գապուլ իթմիլ
օլունդու չէրալթ իւզրէ, Կիրիտ ճէզե-
րէսիլթ տախի մէմալթի Մըսըրիլթէ ի-
լալթսինի թալթիլ իլթմիլ տըր :

« Մէսմուլթա նազարէն, բաշալի
միւշալիլթէն հազմէթլէրի, չու թէքլիֆ-
լէրի նէզալ Սալթանաթը սէնիլթէտէ
գապուլթէ չտեան կէօրիլթիլթէ թադ-
տիլթտէ, իլք սէնէ իշին 80 պին լիւա
վէ իքիլթի սէնէ իշին 100 պին լիւա վէր-
կի իթա իտիլ, վէ 15 սէնէյէ գաւար
տախի մէզքիւր վերիլթէ երեքտէ պէշ ի-
լալթ իթմէլթիլթէ թէհահիւտ իլթմիլ տըր :

« Պապը-ալիլթալթալթալթալ չու թէք-
լիֆ գապուլ օլունարադ, ճէզերէյի մէզ-
պունլին խաթէյի հիւքիլթէթի ետի
տիւրէթ թէքը օլունաւադ օլա տախի,
գուլթէյի ասիլթիլթէսինին տալիմա քէնտի
խաթէսինտէ գալաւաղընտա չիւքհէ եօգ
տուր : Վէ մէզքիւր թէքլիֆին նըսըֆ

մերթէպէ գապուլ օլունմուշ օլմասը տախի րէսմի մոհէլլէրտէ սէօյլէնմէքտէ տիր :

« Վալիի միւշարիլէյն հազրէթլէրի , շիմտի մէզքիւր ատատա պուլունան աս կերի գոմանտանը Գեռնի բաշա հազրէթլէրի կերի չաղըրմըշ օլտուղուն տան , եերինէ տողրուտան տողրու Պապը-ալի թարաֆընտան Եահեա բաշա հազրէթլէրի գոմանտան թայեին օլուն մուշ տուր :

« Կիրիտլի Մուստաֆա բաշա հազրէթլէրին կիրիտէ օլան մէմուրիյէթլէրի մէվլըրի իճրայէ գոնուլմագտէ օլտուղունտան , իշպուլ բէնչէմպիհ կիւնիւքէնտի մախտուլարընտան պիրիսիսէր քեաթիպ , վէ տիկերի տախի մուալին լիք մէմուրիյէթլէրի , Մէճիտիյէ նամ վաթօրու հիւմայուն իլէ Գանտիսեա ազիմէթ իտէճէքլէր տիր :

Լէւնի Հէր-տ :

Ս Ի Ս Ա Մ

« Արիսթարքի պէյին կերի չաղըրմաւը սահիհէ չըգմագտա օլուպ , վէ եերինէ իսէ տիկեր պիրիսիսին Սիսամ հիւքիւ մէթինէ թայեին գըլընաճաղընտան , շու աթիտէրի եէտի նէվէր զէվաթըն խահիշկէր օլտուղարը իշիտիլմէքտէտիր : Պիրիսիսի կէչէն հաթթա զիքրինի կէչ միշ օլտուղունմուշ շու շիմտիքի Արիսթարքի պէյէ գարշը տէրքեար օլան ֆիթ նէքեարըգտա մէտիսալի վար տըր տէյի տույի զանն օլունմագտա պուլունան Աթիստա Տէվլէթի ալիյէ սէֆիրի Փօթիա տիս պէյ , իքինճիսի Արիսթիտիս պէյ Պալթաճի , իւշիւնճիւսիւ Սէն-Բէթրապուրկ սէֆիրի Մ . Կոնէմէնօս , տէօրտիւնճիւսիւ , Մ . Բալլաքի Միւղբուրիւս , պէչին ճիսի Մ . Եանգօ Միւղբուրիւս , ալթըն ճըսը Մ . Գոնթաթանթիսիսի , վէ եէտին ճիսի Մըստըր Հ . Իքսիսարի :

« Մէզքիւր Սիսամ հիւքիւմէթինէ խահիշկէր օլան միւմայիլէյնհիւմ գաթլարտան էվլէլքիսի , գաննէն Եունանլարը սէվմէքլիյէ մէյեալ պուլունտուղու իշին , զիւտտէսիյէ տիգգաթա շաեան օլտուղու կիպի , իքինճիսի տախի Գալաթա սալաֆլարընտան պիրիսի օլտուղտան պաշգա , սուրէթի զահիւրէտէ իսէ բաեալըթ թապալմագտա օլտուղու , իւշիւնճիւսիւ Բուսիտա սէֆարէթճէ իճրա իյլէտիլի հիսապարզ խաթալարը , տէօրտիւնճիւսիւ Լօնտրատաքի Տէվլէթի-ալիյէ սէֆիրինն գարտաշը պուլունտուղու , պէչինճիսի տէօրտիւնճիւսիւն գարտաշը օլտուղու , ալթընճըսը Բում բաթրիգիսանէսիտէ մանասթըր փարալարընըն միւտիրի օլուպտա այտա ալմագտա օլտուղու իքի պին զուրուշ այլըգտան բէք չօգ զիւտտէ պիր սէրվէթէ մալիք օլմագ

սէվտաարնտա կէզտիկի , վէ եէտինճիսի տախի « Լէթըր ա իզլէթ , սիւր Ժէնի տը լօմէ սէզ էօլր » նամ իքի գըթա մէք թուպարը նէշ իթմիշ պուլունտուղու իշին տիգգաթա շաեան տըր :

« Վագտա , Արիսթարքի պէյի Պէ-օղու թարաֆընա աթմագտա օլան իւղկէարը եէլըագէլէեէնլէրտէն պիրիսիսին տախի Մ . Փօթիատիս օլմասը , շու եէտի նէվէր զաթլարըն իսիմլէրի սըրտաարնտա իլք մէվլըրի թուլմասը զըմընտա քէնտուլէ սէլահիյէթ վիւմէքտէ տիր : լաքին , մէզքիւր մէվլըրեա Պապը-Ալի թարաֆընտան չէշմի հագտրէթ իւզրէ նազար պուլունմագտա օլտուղուտա սէօյլէնմէքտէ տիր :

« Մէզքիւր Կիրիտ հիւքիւմէթի իտարէսինն , Մ . Պալթաճի իւհտէսինն իհալէ գըլընաճաղը մէմուլի գալիտէն պուլունմագտա իսէտէ , միւմայիլէյն տախի Փուտա բաշա հազրէթլէրինն հիւմալթիինէ նայիլ պուլունմուշ օլանլարտան օլտուղունտան , անըն տախի մուվաֆ իագ օլապիլէճէյի չիւքսէ թահթընտա տըր : Փագաթ , պու ճիւմլէ իլէ , միւմայիլէյն գաթ կէրէք Սիսամտա , վէ կէրէք իսթան պօլտա շաեանը թագտիր օլաճագ էֆալու հարէթլէրտէ պուլունտուղտան պաշգա : Սիսամտա քէնտի հիւսնի հալինէ տայիր մահգըրէր իմգալանմագտա օլուպ , վէ Տէր-սէտտէթա տախի հիւսնի թէվէճճիւհ կէօսթէրիլէճէյի թէլէմին գըլընմագտա օլմալին , Մ . Գոնա թանթիսիտիսին գուլվէթի տահա զիւտտէ տղըր պատմատըրը թագտիրտէ , միւմալիլէյն քիպարգատէնին ճէզիլէյի մէզպուրէ իտարէսինն թայեին օլունաճաղը էմէլի էլզէպտէն տիր :

Քէլ :

— Մէճիսի վալեա էվրագ օտասը խիւլաֆասընտան իրիթաթլու Մու խթար էֆէնտիկէ պէչինճի իւլթպէտէն պիր գըթա մէճիտիյէ նիշանը զիւանը իհասն պուլունմուշ տուր :

— Բուստուղտա գուհուր իտէն իլէթի միւտհիլէ , լուլթ ու ինայէթի ճէնապը խայր իւլ հաթըգին իլէ միւնտէֆի օլմուշ իտէտէ , միւլթէագըլպէն պաղըքէօյլէրտէ գուհուր իթմիշ օլտուղունտան , տէրհալ ճանիպի հիւքիւմէթտէն աթըպպա վէ էտվիյէ թէրթիպ վէ իրսալ գըլընմը , վէ ինշալահու Թաալա գարիպէն օրալարտան տախի ինտիֆաի էլթաֆը իլահիյէտէն միւսթէտա պուլունմուշ տուր :

— Շիրքէթի-Ումուլիյէյի Օսմանիյէ ագասը միւլթէգէրանընտան սատտէթլու իրիսթաքի Չօղրաֆօ էֆէնտի հազրէթլէրինն , սատրգայի պէնտէկեանը միւլթէքեանտէն օլուպ , խապիլէյի ճէլիլէճէվուղու պուլան խըտմաթը միւսթահսէ :

նէ վէ մագպուլէսինէ միւքեաֆաթէն , հայիգ օլտուղու իւլթպէսինն թէրթիլիլէ իւհտէսինն իւլթպէյի էվլէլի սընըֆը էվլէլի իթա վէ թէվճիս պուլունմուշ տուր :

ԱՏԱՊ ՎԷ ՀԱՍՈՒՆԵԱՆ ԹԱԳՐԻՐԻ

Միլլէթիմիզին Գաթօլիք գըսմըր րուհպանլարը տախի , սայիլ րուհպանլար կիպի ինսան օլտուղճա , իշլէրինտէն պաղըլարըն նիշէ ճիւնհա վէ պէլքիտէ ճիւնաեթտէ պուլունմալարը իհթիմային խարիճինտէ օլմատըրտան պաշգա , տէրքեար օլան սէպէպլէրէ վէ գօլլըրգլարա նէզարէն բէք տէ տախիլինտէ իքէն , պիր թարաֆտան էհալի պէյիլինտէ պուլունան սօֆուլարըն չօգլուղու , տիկեր թարաֆտան րահպլէրին նուֆուղու , գուլվէթի , վէ պիր ֆէնալըր սէթ իտէպիլմէք խուսուսունտա միւլթէրրէպ օլան էլիլթ ու մէհարէթի , վէ պուլարա իլալթէն Մէճմուտտան պաշգա պիր զագէթալարը պուլունմաեղպ , վէ անըն իսէ , հէր միլլէթտէն վէ հէր տէվլէթտէն , եանի , ջիստէն , ճարօնտան , վէ Ամէրիգա վէ Ալթաթ իրալեատան խապէլլէր վէրիպ , ֆազաթ քէնտի գըսմընա կէլինտիքտէ , հէր նէ սէպէպէ մէպին իսէ սիւքիւթի իթթիլապ իլլէմէսի , գաթօլիք էհալիմիզին րուհպան կիւրուհու իլէ տէրքեար օլան միւնտէպէթինճէ , պուլունտան էլիլ սէնէ էվլէլքի հալինտէ գալմասընա սէպէպիլա եէթ վիւմիշ , վէ հալեա տախի վիւմէքտէ իտի :

Վէ պիզիմ վէ միլլէլի սայիլրէ րուհպանլարը ալէյնլէրինտէ , էնվայի դաղէթալարտա , վէ հաթթա պիլզաթ Մէճմուտտա տախի տէրճ օլունան նիշէ վուգուլթարը գաթօլիքլէրիմիլ րուհպանլարը կէօրտիլքճէ վէ իշիթիլքճէ , ճիւզիճէ միւլթէսիլ օլուպ , էթվար ու խուտայարըն տէյիլթիլէրէք , ճէօմաթթարընտան իհթիլալ իթմէե պաշաեաճագ եէրտէ , մուղայիլի օլարագ մէզքիւր զագէթալարը մէյտանէ աթմագտա , վէ « Էֆէնտիմ » կէօրիւեօր մուսունուգ շունլարըն իւլթպլըղլարընըն . էօֆ , ատամա իյլէնմէք կէլմէքտէ տիր : Երինէ պիլ , երինէ պիլ , պիլլէլմ , ալիմ Ալլահ պիլլէլմ քէնտի քիլիսէ վէ վարպապտէրիմիզին դատր ու գըյմէթլէրին , պագընը , պագընը շու գատար ըզալթլէր իշինտէ , հիւ պիր գաթօլիք վարգապտի զիլլի կէչմէքտէմիտիր » տէյերէք , քէնտիլէրին սայիլ րուհպանլար կիպի օլմաեղպ , իլա ազիլէր մազամընտա օլմալարընա պիր գաթ տահա թագվիլթէթ վէրէպիլմէքտէ իտիլէր :

Պիրտէ նակեահ էնկիւրիւտէն պիր մարապետ վագասը իւլգիւարը չըգտը , վէ օլ թարաֆը կէզիպ տօլաշտըգտան , վէ

գրութիւն ձեռքէ անցունելէն ետեւ, ինչ որ էր նէ, նոյն իսկ այն դատարկ մտքի տէր մարդը մնայ: Ասոր գաղտնիքը ժեզուէթնե-րու դաստիարակութեան մեթոտը դիտենէ, կը տեսնես, անսահման աշխատութիւններ կը բեռնաւորեն դաստիարակածներուն վրայ, բոլորն ալ անպտուղ, կրակին մոխրովը կը խաբխրեն իրական փառքէն հեռի պահելու համար, անշարժ կը կապեն մարդը, եւ անանկ կերեցունեն որպէս թէ գրական եւ փիլիսոփայական յառաջադիմութեան մէջ է: Թէ որ սատանան ինք գար աշխարհք մտնէր մարդիկ անգործութեան մէջ պահելու հա-մար նէ, ասկէ ուրիշ յարմար ճամբայ մը չէր կրնար հնարել:

Գաղղիոյ ճեմարանին դասատուներէն Գի-նէթ անուն համբաւաւոր ատենաբանին սա հետեւեալ խօսքը չատ նշանաւոր է: «Ի-տալիա, Սպանիա, Փորթուկալ, Փարակուա Փոլանտ, Իռլանտա, Պոնտիֆ, ամէնքն ալ Ուլթրամարինեան դրութեամբ ապակա-նուած են . . . »:

«Անշտասաներորդ դարուն վերջը հասա-րակութեան ոգին շիջաւ բոլորովին: Մա-տենագիրները, բանաստեղծները, եւ արհես-տաւորները իրարու հետեւէ մէկիկ մէկիկ ա-նեքեւոյթ եղան: Այն աշխոյժ, քաջ նա-խորդ ազգին տեղը յաջորդողները մահուան օղը չնչելով չնչելով քնացան, մեռելի պէս ինկան . . . : Անշտասաներորդ դարու իը-ռովութենէ ետեւ մէկ ժողովուրդ մը ցու-ցուցէք ինծի, որ մարմնաւորը հոգեւորին խառնելով աւրուած չըլլայ»:

Խեղճ մանկիկներ դարդարուն եւ հոյակապ դպրոցներուն սէմբռէն ներս կը մտնեն եւ յա-նուն դաստիարակութեան իրենց անգին ժա-մերը ունայն տեղ հոն կը վառնեն, եւ մարդ-կային սեռն ալ օգտակար եւ բանիւրուն ան-դամներ ընդունելու յուսով կընպասէ, մէյ մ'ալ յանկարծ բանականութիւնը բռնաբար-ուած, դատումները կաշկանդուած մարդկա-յին սեռը պառակտող հրէշներ դուրս կը թափին: «Կը մտնեն հոն իրեւ տղանի, եւ կելլեն իրեւ գիշակեր ազգաւ»: Այնչափ ա-տեն ի՞նչ են սորվեր հոն, ոչ ուրիշ բան մը այլ միայն Մոլինայի, եւ Ռոտէնի նեղ ու աղօտ դիտակներով լոյսայի թիւնալից սիր-տը զննելով եւ ուղեւորին յագեցունելով թմբեր են:

Հարցուր վեշտասաներորդ դարու Բա-րեկարգչին մոլեռանդ թոռներուն. անոնք քեզի իսկոյն սա պատասխանը պիտի տան թէ, «դաստիարակութիւնը ըսելով ուրիշ բան չենք կարող հասկընալ, բայց միայն մարդ-կային նորածին սեռը թանցրացեալ վիճակէ վերացեալ գրութեան մը փոխադրել, ուղեղին պարկը բոլորովին վերացեալ եւ հոգեւոր գաղափարներով խճողել եւ ուղեղունել: մէկ խօսքով մարմինը եւ ոսկորը քերթել մէկդի նետել եւ զլիսովին հողի մը, սքանչելի եւ տարօրինակ էակ մը դարձունել», այնպէս որ այլոց հետ ունեցած ընկերական յա-րաբերութիւնը դադրի, եւ ըլլայ ծուռ-ուժուռ, անյար եւ կոշտ ու կոտր քար մը մարդկային ընկերութեան տաճարին ոչ մէկ կողմին պիտանացու: Թանձրացեալ աշխար-

հիւ մէջ վերացեալ, եւ միանգամայն ոչ մէկ կերպով ոգտակար էակներ:

Ահա այս է դաստիարակութեան նկատ-մամբ նազա բառարանին տուած բացատ-րութիւնը:

Հարցուր մարդկային յառաջադիմութեան 'ի սրտէ ցանկացող եւ ամէն զոհողութիւն չինսայելու յօժար եւ պատրաստ եղող մարդ-կային սեռին հարազատ որդեոց: Եւ եւ կարգա մարդկութեան լուսաբողիւ բառա-լանին մէջ սա ընտիր ու ազնիւ խօսքերը:

«Գաստիարակութիւնն է այն գործողու-թիւնն կամ արհեստը, որ մանկան մը, կամ երիտասարդի մը ֆիզիզական, իմացական եւ բարոյական կարողութիւնները կը զար-գացունէ եւ կընդարձակէ ըստ ճշգրիտ սկզբ-բանց, նոյն կարողութեանց հաստատուն եւ տեւողական ուղղութիւն մը տալով»:

Ահա այս տեսակ դաստիարակութենէն կախում ունի ժողովրդեան մը երջանկու-թիւնը եւ երկրի մը խաղաղութիւնը:

Այո՛, պէտք է դաստիարակել մանկանց երէք կարողութիւնները, այն է ֆիզիզա-կան, իմացական, եւ բարոյական: Երբ աս երէք կարողութիւնը մէկէն ըստ սկզբի ըս-կըզբանց ազատօրէն չը դաստիարակուի, թէրի կըլլայ դաստիարակութիւնը, եւ հե-տեւաբար դաստիարակեալը երբէք չկրնար մարդկային սեռին օգտակար անդամ մը ըլ-լալ: Ասկէց առ հարցումը կը հետեւի թէ, ի՞նչպէս կրնայ մանուկ մը կամ պատանի մը կասարեալ դաստիարակութիւն ընդունիլ, երբ զանի դաստիարակողը կատարեալպէս դաստիարակեալ չէ: Կրնայ ըլլալ որ դաս-տիարակ մը զանազան լեզուաց եւ գիտու-թեանց շատ լաւ հմուտ ըլլայ, այսու ամե-նայնիւ կատարեալ դաստիարակ մը ըլլալու բոլորովին անյարմար ըլլայ, երբ միտքը թէ եւ լեցուն, բայց սիրտը դատարկ է: «Դաս-տիարակութիւնը» կըսէ Ա. Պասթա, «կիր-քերը մեղմացունելէն դաւ, մարդս վայրե-նի գազանի նմանցունող կատաղի խառու-թիւնը կը զսպէ եւ աներեւոյթ կընէ: Լաւ դաստիարակեալ մարդը թէ եւ բարկութեան զգացում կը կրէ, բայց երբէք անոր անձ-նատուր չըլլար»:

Ուրեմն ի՞նչպէս կրնանք լաւ դաստիա-րակութիւն յուսալ այն անձէն, երբ յայտ-նապէս կը տեսնենք որ բուն իր կիրքերը զսպելու կարող չէ, նա մանաւանդ առաւել իր կրից գերին է, քան թէ իր սննդի տէրը:

Նաեւ ի՞նչ օգուտ կրնայ յուսացուիլ այն դաստիարակէն, կամ վարժապետէն, երբ անոր միտքն ու սիրտը միանգամայն դատարկ են:

Ի՞նչ օգուտ է մեծամեծ եւ հոյակապ շենքեր կառուցանել, վարժապետի, դասա-տուի եւ դաստիարակի անուններով մարդկա-յին սեռին բեռ եղող խել մը մարդիկ լեցունել անոնց մէջ եւ մարդկային նորածին սեռը ա-նոնց ձեռքը յանձնել, եւ հետեւապէս սպասել եւ յուսալ, որ օր մը անոնցմէ մարդկային սեռին ճշմարիտ նպատակին նպաստող ան-դամներ՝ այն է, երեւելի ու հանճարեղ փաս-տաբաններ, Ազգային վարչութեան սանձը ձեռքն առնելու իրաւամբ արժանի ազգասէր Ազգապետ, կամ գլխավոր եւ ուշիմ Նա-

խագահ, արդարադատ ժողովականներ, մարդկային սեռին լուսաւորութեան եւ յա-ռաջադիմութեան անձնատուր եւ ճշմարիտ դաստիարակներ, հասարակաց օգտին եւ բարեոյն փափաքող եւ հարստահաբեղոց պաշտպան եպիսկոպոսներ ու վարդապետ-ներ, ազգասէր պէյեր ու էֆէնտինէր եւ զրկեալին դատը պաշտպանող ու արդարու-թեամբ անօրէնութիւնը դատապարտող, ազ-գասէր հրապարակախօսներ, եւ այն յառաջ պիտի դան . . . :

Ի՞նչպէս եւ ի՞նչ յուսով:

Կը հարցունեմք մարդկային սեռին ճշ-մարիտ բարեկամ եղող լաւ դաստիարակեալ-ներու: արդի 'ի գործ դրուած անտարբեր դաստիարակութեան կերպը կրնա՞յ, կամ կա-րելի՞ է որ բուն մարդկային սեռին ճշմարիտ նպատակին համապատասխանէ, եւ կամ ճշ-մարիտ ազգասէրին ազնիւ յոյսը պսակէ . . . անշուշտ չէ: Քանզի ազգային արդի դաստի-արակական շփոթ եւ անմտադիր դրութենէն ֆիզիզական, բարոյական եւ իմացական կա-րողութիւնը լաւ դաստիարակեալ ազնիւ եւ օգտակար անդամներ յուսալը՝ փշալից թու-փեր տնկել, եւ կամ սերմանողին ու սերմին խակական յատկութիւնները չը ճանչնալով ան-մըշակ եւ կոշտ արտը ձեռքն յանձնելով . . . սերմանել տալ, եւ ժամանակին ազնիւ, համեղ, քաղցր եւ օգտակար պտուղներ եւ բերքեր առնելու յոյս եւ ակնկալութիւն ու-նենալուն կը նմանի:

Բնական է, եւ փորձն ալ միշտ ցոյց կու-տայ որ, մանկան մը դաստիարակութիւնը իր օրօրոցէն կսկսի: որովհետեւ մանուկը իր բոլորովին առարկաներն որոշ տեսելու կարողութիւնը ստանալուն պէս կսկսի հիաց-մամբ դիտել, եւ ուստի իր լեզուն թոթովե-լու սկսած ատեն ալ չգանդաղիր իր ծնողաց մանր, կտրուկ եւ երբեմն սքանչելի հարցում-ներ ընելու: Եւ հետզհետէ իր շրջագայու-թեան սահմանն ընդարձակուելով կիշայ ա-ռարկաներու Ովկիանոսին մէջ, մէյմը վար իր բոլորովին կընայի, մէյմ'ալ վեր երկ-նից կապուտակ կամարն ու հոն գտնուած անթիւ լուսավառ մարմինները կը տեսնէ, կը զարմանայ, եւ 'ի հետաքրքրութենէ շարժեալ զանազան հարցումներ կընէ, կար-ծեա մէկէն բնութեան գաղտնեաց խորը թա-փանծելու տաղանդը ստացած է . . . :

Անոնք էլ ալ չեն

ՄԱՆՁՈՒՄԷԻ ՄԱՌՍՈՒՍ ԹԷԼԷԿՐԱՅ
Փարիս, 5 սեպտ. ախշամբն սաաթ 5
վէ 50 տաղըզասընտա.
Օսմանը ֆոնտօլարը.
Փարիս 28-75.
Լօնտրա 281-4.
Իթալեա տէվլէթի եազընտա 420 պին
ասկէրէ եօլ վիթէճէք տիր:
Մ. տը Մութիէ փարիսէ վաալը օլտուգ-
տան սօնրա, եէրինէ պաշգասը թայեին դը-
լընաճադ ալը:

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ
ԼԷՎԱՆԹ ԼԷՐԱՆԸ ԹԱՊԻԱՆԷՍԻՆԷ
ԳԵՌ-ՕՂԻՆԻՍԱ ՏՈՂԻ ԵՆՈՒՄ, ՅՕԹՕԴԱՅ ԱԳՏՈՒԼԷ
ԳԵՐԱՅԷԼԷՐ ԳԱՐԵՐՈՒՄԱ ՆԻՍԵՐՈ 519: